

7. İŞ GÜVENLİĞİ YÖNETİMİ

7.1 GİRİŞ

Bu bölüm, iş güvenliği yönetiminin malsahibine sağladığı hizmetleri kapsamaktadır. Proje yöneticisinin iş güvenliği ile ilgili hizmetlere yönelik yükümlülüğü, büyük ölçüde projelere göre değişiklik gösterdiğinden, bu yükümlülük inşaat proje yöneticisi ve malsahibi arasındaki sözleşmede (açıkça) belirlenmelidir. Bu bölümde açıklanan iş güvenliği yönetimi, bir atak (aktif) yaklaşım (liderlik) örneğidir. Bu yaklaşımın CMAA tarafından hazırlanmış sözleşmelerdekinden daha zorlayıcı (mücadeleci) nitelikteki özelliğini , malsahibi ve inşaat proje yöneticisi dikkate almalıdır. Bu yaklaşım, proje yöneticisine yeterli ücret, sigorta ve sözleşme çerçevesinde ek ödemeyi kabul eden mal sahipleri için uygundur. Aktif veya pasif herhangi bir güvenlik yönetim hizmeti sağlamadan önce, inşaat proje yöneticisi konunun, tüm yasal kapsamını incelemelidir. Bazı projelerde bu bölümde açıklanan iş güvenliği hizmet sağlama biçimi söz konusu olmasa da, inşaat proje yöneticisi, tazminat ve sigorta konularını dikkate almalıdır.

NOT: Malsahibi ve proje yöneticisi, sağlanabilecek diğer iş güvenliği yönetim seçeneklerinin de bilincinde olmalıdır. Bu seçenekler şunlardır:

- a) İyi bir iş güvenliği yönetim programı ya da organizasyonu olması halinde malsahibi, belirtilen işlevleri projede yerine getirecek ve inşaat proje yöneticisi ile uyum (etkileşim) içinde çalışacak bir iş güvenliği koordinatörü atayabilir.
- b) İş güvenliği koordinatörünün işlevleri olan iş güvenliği program organizasyonu için ne inşaat proje yöneticisinin, ne de malsahibinin olanakları yoksa, bu görevi iş güvenliği koordinatörü yerine, bir güvenlik danışmanı üstlenebilir ve bu kişi, malsahibi ve proje yöneticisiyle gereği gibi uyum içinde çalışır.

7.2 ÖN TASARIM EVRESİ

Malsahibinin Taahhüdü

Önce, şantiyede iş güvenliği programı için malsahibinin neyi (ne derece) üstlendiği (istediği) saptanmalıdır. İnşaat proje yöneticisi, proje için OSHA koşul, beklenti ve hedefleri karşısında, bunun avantaj ve sakıncalarını, tartışmalıdır. Eğer proje yöneticisinin iş güvenliği programı uygulaması kararlaştırılırsa, bu hizmetin kapsamı, kendisinin malsahibi ile olan sözleşmesinde açıkça belirtilmelidir. Tedbirli inşaat proje yöneticisi, sağlayacağı iş güvenliği hizmetleri için ayrı bir ücret ister. Buna sigortalama ile ilgili ek maliyet eklenmelidir. Malsahibinin proje yöneticisi yardımı ile genel şantiye iş güvenliği programı, yürütmesi halinde, aşağıdaki hususlar dikkate alınmalıdır.

Şantiyede yaşamsal tehlike gören herhangi bir proje yönetim elemanı, o işi hemen durdurma yetkisine sahip olmalıdır. Bir tehlike ile karşılaşıldığında malsahibi, yüklenicinin faaliyetine son verecek en üst mercidir (sorumludur). Proje yöneticisinin şantiyedeki sorumluluğu,

malsahibinin isteğine bağılı olarak, iş güvenliği programını tam uygulandıktan yüklenicinin iş güvenliği durumunu izlemeye, kaydetmeye ve rapor etmeye kadar değışebilir.

Proje Organizasyonu

Proje ekibinin ilk işe alınan bir üyesi, inşaat proje yöneticisinin iş güvenliği koordinatörü olmalıdır. İş güvenliği koordinatörü, inşaat Proje Yönetim Planı, Proje Prosedürleri El Kitabı ve Yönetim İletişim sistemleri için iş güvenliği açısından veriler (girdiler) hazırlamakla işe başlar.

Personel

Yüklenicinin iş güvenliği çalışmalarını etkin biçimde koordine etmek ve izlemek amacıyla, İnşaat Proje Ekibi içinde ayrı bir iş güvenliği grubu oluşturulur. Bu grupta, aşağıdaki konularda deneyim ve bilgilere sahip iş güvenliği uzmanları bulunur:

- Yasal düzenlemeler (önergeler)
- BOCA ve NFPA kavanini
- ANSI Standartları
- EPA/DER ve diğer çevresel önergeler
- Tehlike halinde iletişim gereksinimleri (kuralları)
- Yapım işlemleri, şartnameler ve çizimler
- İşgücü ilişkileri

Bazı projelerin, örneğin şantiyede asbest veya tehlikeli atık taşıma gibi özel koşullar nedeniyle, Sertifikalı Endüstri Sağlık Uzmanlarına ve/veya sertifikalı iş güvenliği uzmanlarına, gereksinimi olabilir. Önemli olan Malsahibine, deneyimli iş güvenliği uzmanlarına olan gereksinimin bildirilmesidir. Grup, projeye etkin hizmet verebilecek büyüklükte olmalıdır.

7.3 TASARIM EVRESİ

Güvenlik koordinatörü projenin kapsamını anlamak için, tasarım ekibiyle toplantı yapar. Bu esnada iş güvenliği koordinatörü, çizimleri inceleyebilmeli ve işe başlandığında, iş güvenliği konusunda gündeme gelebilecek (olası) tehlikeleri belirleyebilmek için projenin çeşitli unsurları üzerinde tartışabilmelidir.

İş güvenliği koordinatörü daha sonra, sözleşme evrakı (dosyası) için olası tehlikeyi azaltacak özgün iş güvenliği gereç ve ekipmanları ile personeli koruyucu ekipmanlar konusunda bilgi (girdi) verir. Örneğin, bazı çatı tasarımları, düşmeyi engelleyen unsurlar ve/veya fileler gerektirebilir. Özel ekipmanları, ihaleyi kazanan yüklenicinin inisiyatifine bırakmak yerine, sözleşmede belirtmek, tüm ilgililerin yararınadır. Bununla birlikte, olası tehlikeleri belirlemek açısından, tasarımları incelemenin, inşaatı yapan yüklenicinin önde gelen sorumluluğu olduğu, sözleşmede açıkça ifade edilmelidir. Sözleşmede güvenlik açısından yer alan her öneri, minimum koşul sayılmalıdır. Yüklenicilerden ayrıca kendilerinin,

malsahibinden herhangi bir ek ödeme istemeden gereken sistemleri kurmaları ya da gereken koruyucu ekipmanları satın almaları istenmelidir.

7.4 İHALE VE SATINALMA ÖNCESİ EVRE

Sözleşme Koşulları (Maddeleri) ve İlkeleri

Sözleşme (ihale) dosyasında iş güvenliği ile ilgili olarak hangi hususların (maddelerin) yer alacağını, İş Güvenliği Koordinatörü belirler. Sözleşme evrakı yüklenici ve alt yüklenicilerin, güvenlikten birinci derecede sorumlu olacağı biçimde düzenlenmelidir. Ana yüklenici her sözleşme (ihale) dosyasına inşaat proje yöneticisi tarafından incelenmek üzere, aşağıdaki bilgileri koymalıdır.

1. İş güvenliği Programı (yazısı)
2. İş güvenliği Temsilcilerinin özgeçmişleri
3. Tehlike Anı İçin İletişim Programı
4. Özgün İş Tehlikelerine Karşı Özel Programlar
5. Çevresel Atık Depolama Programı
6. Uyuşturucu ve Alkol Programı
7. İş güvenliği Eğitim Programı
8. Gereğinde Sendika İş Güvenliği Önergeleri

Sözleşme dosyasında, çalışanların iş güvenliği ve sağlığından, mal ve mülke gelecek zarar ziyandan sadece yüklenicinin sorumlu olduğu açıkça belirtilmelidir. Yüklenici, şantiyesi için geçerli tüm yasal düzenlemelere (önergelere) uymakla yükümlüdür.

Yüklenici, kendi temsilcileri veya onlar aracılığıyla, her düzeydeki taşeronlarının ana yüklenicinin şantiye iş güvenliği programına tam uymasını sağlamalıdır. İş güvenliği temsilcisi, yüklenicinin tam gün çalışan bir elemanı olup, kendisinin tek sorumluluğu, şantiyede uygulanabilir iş güvenliği kurallarına uyulmasını denetlemek ve tüm personel için, iş güvenliği eğitimini (derslerini) geliştirmek ve yürütmektir. İş güvenliği temsilcisinin görevlerini yeterli düzeyde ya da gereği gibi yapmadığı anlaşılırsa, malsahibi kendisinin görevden alınmasını isteme yetkisine sahip olmalıdır. Ancak bu yetki, yüklenicinin işini, sözleşmedeki iş güvenliği koşullarına uygun biçimde yapmasını sağlamak açısından, tek başına sorumlu olduğu gerçeğini değiştirmeyecek ve bu hususta kendisi dışında, ne malsahibine, ne inşaat proje yöneticisine, ne de yükleniciden başka bir tarafa, herhangi bir yükümlülük getirmeyecektir.

İş Güvenliği Programının Metni

Şantiye iş güvenliği programı yüklenicinin, iş güvenliği alanındaki çalışmalarının temelidir. Bu programda, yüklenicinin şantiyedeki uygulamaları için gereken tüm unsurlar bulunmalıdır. Böylece program metni en az aşağıdaki hususları kapsamalıdır:

1. Yasa, kural ve önergelere uygunluk

- a. O.S.H.A (Obligations of Safety and Healthy Association)
 - b. Resmi mercilerin gazetede yayınlanmış yasa ve önergeleri.
 - c. Malsahibi, inşaat proje yöneticisi , sigortalılar
 - d. Şantiyedeki tüm personel ve ziyaretçileri iş güvenliği hususunda tam (%100) bilgilendirme (yönlendirme)
2. Yüklenici yönetiminin (personelinin) iş güvenliği konusunda görev ve sorumlulukları
 - a. Proje yöneticisi
 - b. Şantiye Şefi
 - c. Kalfa
 - d. İş güvenliği temsilcisi
3. İş güvenliği kurallarına aykırılık
 - a. Yaşamsal tehlikeyi derhal giderme
 - b. Yüklenicinin atadığı iş güvenliği temsilcisini haberdar etme
 - c. Zamanında (aykırılığı) giderme
 - d. Ana yüklenicinin, taşeronlarını iş güvenliği kurallarına uymaya zorlaması
 - e. Kurallara uymayan işçilerin, yüklenici tarafından yada malsahibinin veya inşaat proje yöneticisinin isteği üzerine işten (projeden) uzaklaştırılması
4. İnşaat temizliği
 - a. İstenen (sürekli) temizlik
 - b. İstenen son temizlik
 - c. Gerekirse Malsahibi üstlenir ve maliyeti yükleniciye fatura eder.
5. Program uygulama yolları
 - a. Kayıtlı (yazılı) gündem ile haftalık, düzenli toplantılar
 - b. Haftalık proje toplantılarına, iş güvenliği konusunu katmak
 - c. İş Güvenliği Komitesi teftişleri
 - d. Acil durumlarda uygulanacak prosedürler ve kullanılacak telefon numaraları
 - e. Gerekli yaklaşımda bir proje bülten komitesi
 - f. Her vardiyanın işçileri, ilkyardım (CPR) konusunda eğitim almalı ve bir uzman kuruluş tarafından (Örneğin Kızılay) verilen ilkyardım sertifikasına sahip olmalıdırlar
 - g. Her kritik inşaat faaliyeti için bir tehlike (risk) analizi hazırlamalıdır
6. Kaza araştırması (Tahkikat)
 - a. Tüm kazaları ve atlatılan tehlikeleri araştırıp kaydedin
 - b. Kazanın tekrarını önlemek açısından gerekenleri (atılacak adımları) belirleyin (geliştirin).
 - c. Raporları tamamlayın (sonuçlandırın)
 - d. Gereken uyarı ve dağıtımı sağlayın

Sözleşme evrakında (dosyasında) yüklenicinin iş güvenliği konusundaki koşullara uyması ve/veya yüklenici iş güvenliği programının proje yöneticisi tarafından incelenmesinin, yükleniciyi iş güvenliği konusundaki sorumluluğundan kurtarmayacağı veya bu sorumluluğunu azalmayacağı belirtilmelidir.

Sözleşme evrakındaki hiçbir madde (hüküm) yüklenici dışında, hiç kimseyi (malsahibi, proje yöneticisi ya da herhangi üçüncü bir tarafı) iş güvenliğinden sorumlu tutacak biçimde kullanılmamalıdır. Yüklenici iş güvenliği gereksinimlerini yerine getirmemekten ve iş güvenli bir şantiye sağlamamaktan kaynaklanan her türlü işlem, zarar, ceza, dava ve ziyandan malsahibini, proje yöneticisini ve malsahibinin atadığı yetkili tüm temsilcileri korumalı, savunmalı ve zararlarını karşılamalıdır.

Ön Değerlendirme Kriterleri

Mevzuatın izin verdiği hallerde, yüklenicilerin tekliflerini dikkate almak için kendisinin iş güvenliği performansını değerlendirecek ön seçim kriterleri geliştirilmelidir. Bu kriterler ABD sigortalarının belirlediği biçimde, yüklenici kayıp zaman frekans ve şiddet ortalamalarını, OSHA 200 Formundaki bilgileri ve ABD Sosyal Sigorta Kurumunun deneyim değişim oranını içermelidir. Bu bilgi, iş güvenliği önlemleri güçlü olmayan ve malsahibinin işçilere yüksek tazminat ödemesine neden olan teklif sahiplerinin elenmesine yardım edebilir. Bu husus, malsahibinin proje için genel (götürü) sigorta yaptırmış olması halinde, özellikle önem kazanmaktadır. Ayrıca yüklenici, kendisine son üç yıl içinde verilmiş tüm OSHA durum açıklamalarının güncel bir listesini (citations) sağlamalıdır.

İhale Öncesi Konferans

Proje yöneticisinin iş güvenliği ile ilgilenen temsilcisine, ihale öncesi konferansta, ihaleyi alma olasılığı bulunan yüklenicilere hitabetme olanağı sağlanabilir. Böylece sözleşmede yer alan, iş güvenliğine ait istekler (gerekler) vurgulanabilir.

Acil Haller İçin Eşgüdüm

Proje yöneticisinin iş güvenliği temsilcisi, ihale öncesi, ilgili kamu kuruluşları ile ilişki kurarak ambulans hizmeti, acil yardım, polis ve itfaiye olanaklarını saptamalıdır.

7.5 YAPIM ÖNCESİ AŞAMA

İş Güvenliği İçin Onaya Sunulan Evrak

Yüklenicinin, sözleşme evrakı şartnamede yer alan iş güvenliği koşullarına uyup uymadığını saptamak hususunda, kendisinin iş güvenliği konusunda sunduğu evrak incelenir. Bu kapsamda yüklenicinin şantiye iş güvenliği programının incelenmesi, en büyük öneme sahiptir.

Yüklenicinin onaya sunduğu program, iş güvenliği koşullarını (gereklerini) sağlamada, ana yüklenici ve onun alt yüklenicileri için ana kaynaktır.

İnşaat proje yöneticisi açısından şantiyede kendi adamları (görevlileri) için geliştireceği iş güvenliği programı da önem taşımaktadır. İnşaat proje yöneticisi görevlilerinin karşılaştığı risklerin pek çoğu da, yüklenicinin çalıştırdıklarıyla aynıdır. Bu nedenle, iş güvenliği eğitiminin inşaat proje yönetim personeline de verilmesi ve kaydının tutulması, doğru olacaktır. İnşaat proje yöneticisi hiç olmazsa (en azından) ana yüklenici(ler)in şantiye iş güvenliği programına uyabilir.

Kamu Denetim Mercileri

Yapımda mevzuata uyulmasını sağlama sorumluluğu olan mercilerle, İnşaat proje yöneticisi ve malsahibinin sürekli temas halinde olması önerilmektedir. Proje Yöneticisi, ihaleyi kazanan yükleniciyi bu mercilerin yetkilileriyle görüşmesi hususunda teşvik edebilir. Proje kapsamının ve malsahibi, inşaat proje yöneticisi ve yüklenici arasında sözleşmeden kaynaklanan ilişkilerin, yapıma başlamadan önce incelenmesi önerilmektedir. .

Yapım Öncesi Konferans

İnşaat proje yöneticisinin iş güvenliğiyle ilgili temsilcisi, yapım öncesi konferansta ana yükleniciler ile görüşür. Bu aşamada kendisi yükleniciye, acil hal program ve prosedürleri, iş güvenliği toplantı vakit ve takvimleri, eğitim gereksinimleri, şantiye iş güvenliği teftiş ve incelemeleri, kaza soruşturmaları ve rapor prosedürleriyle ilgili bilgi verir. Yüklenici, iş güvenliğiyle ilgili tüm malzemeyi (dokümanları) her düzeydeki alt yüklenicilere iletmesi hususunda özendirilebilir.

7.6 YAPIM EVRESİ

Yüklenicinin İş güvenliği Uygulama ve Yaptırımları

Yüklenici her sözleşmede, kendi yönetim personeline şantiye iş güvenliği programını uygularken yardımcı olacak bir iş güvenliği temsilcisi atamalıdır. İş güvenliği temsilcisi ve yüklenici yönetim personeli, her gün şantiyeyi dolaşarak mevcut iş güvenliği kriter ve dokümanlarına ne derece uyulduğunu inceleyeceklerdir.

Proje Yöneticisi, yüklenicinin günlük yapım çalışmalarını izler, gözlediği herhangi bir eksiği (yetersizliği), yükleniciye yazılı olarak bildirir. İnşaat proje yöneticisi daha sonra, yüklenici ile birlikte gerekli önlemlerin alınıp alınmadığını (iyileştirmenin yapıp yapılmadığını) saptar. Proje yöneticisinin bu çalışmaları, yükleniciyi şantiyedeki iş güvenliği sorumluluğundan kurtarmak amacı taşımaz.

Yüklenici iş güvenliğindeki yetersizliğini gidermede başarılı olmazsa, inşaat proje yöneticisi derhal malsahibini bu durumdan haberdar eder. Bunun üzerine malsahibi yükleniciyi proje yöneticisi aracılığı ile uyararak, iş güvenliğini sağlamasını, aksi halde iş güvenliğinin kendisini tatmin edecek düzeye gelmesine kadar işi durduracağını bildirir. İş durdurma talimatı nedeniyle, yükleniciye süre uzatma ve/veya ek ödeme verilmez.

İş Güvenliği Koordinasyon Toplantıları

Yapımın kritik işlemlerine başlamadan önce yüklenici, bir İş Tehlike (risk) Analizi hazırlamalıdır. Bu analiz, iş güven içinde gerçekleştirme doğrultusunda, yüklenicinin uyacağı plan ve prosedürlerin ana hatlarını ortaya koyar. Bu analizi tartışmak amacıyla proje yöneticisi, yüklenici ve diğer ilgili yüklenicilerin katılımıyla bir iş güvenliği eşgüdüm toplantısı gerçekleştirilir. Bu esnada tüm ilgililere dağıtılan iş güvenliği esaslarının yüklenici tarafından tam uygulanması hususunda (ilgili) iş, baştan aşağı (didik didik) incelenir. Proje yöneticisi, toplantı sırasında hazırlayacağı tutanakları ilgililere iletir.

İş Güvenliği Komitesi

Proje Yöneticisi, şantiye iş güvenliği komitesinin bir üyesidir. Komitenin diğer üyeleri, yüklenicinin yönetim personeli ile , iş güvenliği ve işçi temsilcileridir. Bu komite, ayda en az bir kez toplanarak, iş güvenliği sorunlarını ve bu konuda yüklenicinin şantiyedeki uygulamalarını inceler. Toplantı gündeminde aşağıdaki konular bulunmalıdır:

- Komitenin projeyi haftalık dolaşması (teftişi) ardından ulaştığı sonuç ve öneriler
- Yüklenicinin iş güvenliği ve iş güvenliği eğitim programlarının incelenmesi
- Şantiyede acil durum prosedürlerinin ve ulaşım olanaklarının (yollarının) incelenip, güncelleştirilmesi
- Tehlike iletişimi konusundaki bilgilerin, ülke standartlarına uyumu açısından eşgüdümü
- Şantiye kazalarının ve bunların tekrarını önleme açısından, alınan önlemlerin incelenmesi
- İş güvenliği alanında yüklenicilerarası eşgüdüm gereksiniminin belirlenmesi açısından yapılacak işlere göz atılması
- Yüklenici kaza oranlarının, ulusal standartlarla (ortalamalarla) karşılaştırılması

İş Güvenliği Denetimleri

İnşaat proje yöneticisi, kendi sözleşmesine göre, işin ilerlemesi ve yüklenicinin aşağıda sayılanlara uygun hareketi açısından, dönemsel (periyodik) iş güvenliği denetlemelerini yönetir:

- Bilgi verme (yönlendirme) eğitimi
- Tehlike iletişim (haberleşme) eğitimi
- Kaza araştırmaları

- Şantiye teftişleri
- Acil durum prosedürleri
- Disiplin işleri
- İş güvenliği toplantıları
- İlgili iş güvenliği programının (genel) idaresi

İş güvenliği denetleme raporu, incelenmesi ve gereği için malsahibine gönderilir. Denetlemenin amacı, yüklenici veya taşeronlarının yüklenici iş güvenliği programına (varsa) uymadığı yerleri belirlemektir. Denetleme, proje ile ilgili tüm iş güvenliği koşullarını (önlemlerini) kapsamaz; ayrıca burada yapılan öneriler, yükleniciyi, kendi iş güvenliği programına uymadığı görülen yerlerde uyarmak amacını taşır. Böylece iş güvenliği denetlemesi ile yükleniciye, yasa, önergeler ve tüzükler dahil, kendi iş güvenliği programına uyma yükümlülüğü hatırlatılır.

Aylık Raporlar

Proje Yöneticisinin malsahibine sunduğu aylık raporlarda, iş güvenliği programı karşısında durum değerlendirmesi ile birlikte kaza sıklığı ve kaza şiddeti (ağırlığı) açıklanır.

İnşaat Proje Yönetiminde Çalışanlara İş Güvenliği Eğitimi

İnşaat proje yönetiminde çalışanları iş kazalarından korumak için kendilerine Şantiye İş Güvenliği Programına dayalı eğitim verilebilir.